

DOI: 10.5281/zenodo.3859699

UDC: 330.31

JEL: F01, Q18

TRENDS AND CONSEQUENCES OF GLOBAL GLOBALIZATION PROCESSES ON STRUCTURAL-FUNCTIONAL SUPPORT OF AGRICULTURAL SECURITY DEVELOPMENT

ТЕНДЕНЦІЇ ТА НАСЛІДКИ СВІТОВИХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ І СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ

*O.P. Radchenko, PhD Economics, Associate Professor
Odessa I. I. Mechnikov National University, Ukraine, Odessa
ORCID: 0000-0001-5561-901X
Email: rap_1@ukr.net*

Received 22.08.19

Радченко О. П. Тенденції та наслідки світових глобалізаційних процесів і структурно-функціональне забезпечення розвитку аграрного сектору Науково-методична стаття.

У статті визначено тенденції та обґрунтовано напрями розвитку аграрного сектору національної економіки в умовах глобалізації, яка в сучасних умовах виступає локомотивом формування економічної політики держави загалом. За таких умов набуває актуальності створення механізмів вдосконалення національних економічних взаємовідносин на основі поєднання ендогенних та екзогенних факторів розвитку. Визначено, що глобалізація одночасно як стимулює розвиток аграрного сектору, так і обмежує його, особливо у питаннях соціального спрямування. Доведено, що подальші якісні перетворення у сфері аграрного виробництва стають можливими лише у тому випадку, коли у регулюванні цього аспекту буде враховуватися вплив як внутрішніх, так і зовнішніх чинників.

Ключові слова: глобалізація, аграрний сектор, конкуренція, інтеграція.

O.P. Radchenko Trends and consequences of global globalization processes and structural-functional support of agricultural security development Scientific and methodical article.

The article identifies trends and substantiates the directions of development of the agricultural sector of the national economy in the context of globalization, which in modern conditions is the locomotive of economic policy of the state as a whole. Under such conditions, the creation of mechanisms for improving national economic relations based on a combination of endogenous and exogenous factors of development becomes relevant. It is determined that globalization both stimulates the development of the agricultural sector and limits it, especially in matters of social orientation. It is proved that further qualitative transformations in the field of agricultural production become possible only if the regulation of this aspect will take into account the influence of both internal and external factors.

Key words: globalization, agricultural sector, competition, integration.

Розвиток та конкурентоспроможність національного аграрного сектору знаходиться під постійним впливом низки глобалізаційних та інтеграційних процесів, які відбуваються сьогодні у всьому світі. Перманентний процес глобалізації характеризується посиленням інтеграційних процесів у економічній, соціальній, культурній та інших сферах суспільного життя та охоплює практично всі країни світу. Наслідки глобалізації та інтеграції є досить суперечливими, а тому завжди будуть мати як прихильників так і противників цього процесу, яких умовно прийнято розділяти на глобалістів та антиглобалістів.

Біполярність їх поглядів викликана, насамперед, наслідками, які несе в собі цей процес для різних країн світу. В свою чергу, вплив глобалізаційних чинників залежить від рівня економічного розвитку країни, ступені її інтегрованості у світовий економічний та культурний простір, ефективністю державного управління, наявністю природних та набутих конкурентних переваг, адаптивністю до впливу зовнішніх чинників тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Поняття глобалізації та її історичний розвиток найкраще було висвітлено в працях таких відомих світових класиків економістів теоретиків, як Р. Робертсона, М. Уотерса, Г. Терборна, Ф. Броделя, П. Дрюкер, Л. Туроу, А. Маслоу, Т. Фрідман та вітчизняних Г. Дилигенського, Ю. Красіна, Ю. Пахомова, Д. Лук'яненко, О. Білорус, А. Гальчинський, А. Геєць та багато інших відомих науковців, які займалися цим питанням і які внесли значний вклад в його дослідження.

Американський журналіст, Т. Фрідман, розглядав глобалізацію, як своєрідну інтеграцію ринків, технологій та держав, з метою більшої мобільності ресурсів, і як результат, здешевлення економічних процесів. В своїх висловлюваннях, він концентрував увагу на системності

глобалізаційних процесів, з чіткими правилами регуляції та дерегуляції національних економік країн світу [432, с. 9].

Інший провідний економіст Т. Левіт, досліджуючи питання глобалізації, прийшов висновку, що в цьому процесі основним, домінуючим чинником виступають транснаціональні корпорації, через яких і відбувається злиття окремих продовольчих ринків [448, с. 92-102]. Тобто він розглядав глобалізацію з точки зору економічного розвитку, не враховуючи культурний, соціальний та інші. Тим не менш, він розглядав цей процес як системний, а не хаотичний перебіг подій.

М. Кастелс в своїх працях, значну увагу приділяє технологічним та інформаційним процесам у поглибленні глобалізації світового простору. На його думку, глобалізація це перетворення світової економіки в глобальну, з

елементами розвитку капіталістичного виробництва [49, с. 354].

Виклад основного матеріалу дослідження. Глобалізація економічного та соціального середовища є однією з головних тенденцій сучасного розвитку світових взаємовідносин, яка суттєво впливає на розвиток як світової спільноти в цілому, так і на розвиток окремих країн. Ці наслідки відчувають на собі практично всі галузі національних економік світу, і аграрний сектор не є виключенням.

Термін «глобалізація» набрав широкого вжитку у науковій термінології на рубежі 70 – 80 - х років ХХ ст. Вважається, що першим його використав у 1981 р. відомий американський соціолог Дж. Маклін, досліджуючи питання просування товарів, послуг та капіталів на міжнародні ринки.

Таблиця 1. Концептуальні підходи щодо тлумачення дефініції «глобалізація»

Автор	Тлумачення терміну «глобалізація»
Е. Гіденс	«... інтенсифікація загальносвітових соціальних відносин, які пов'язують окремі локальності таким чином, що локальні події визначаються подіями, які відбуваються за багато миль від них, і навпаки» [433, с. 64]
М. Інтрилігейтор	«... величезне збільшення масштабів світової торгівлі й інших процесів міжнародного обміну в умовах дедалі більш відкритої, інтегрованої світової економіки, що не визнає меж» [104, с.37]
А. Тейт	«... зростаюча взаємозалежність країн в результаті збільшення масштабів міжнародної торгівлі та розширення її сфери, яка охоплює не тільки обмін товарами, але і послугами і капіталом» [356, с. 45]
Ю. Шишков	«... явище, яке, по-перше, виникає на певному часовому рубежі, а саме наприкінці ХХ ст., і, по-друге, належить переважно до сфери економіки» [396, с. 19]

Джерело: систематизовано та адаптовано автором на підставі [373, с.27]

Існує безліч визначень поняття глобалізаційного процесу, але узагальнюючи це поняття визнаємо, що глобалізація – позитивний, неминучий, незворотній процес, перетворення

світу у єдиний економічний та соціальний спільний простір, відкритий для безперешкодного переміщення будь-яких товарів, послуг, людей, фінансів тощо (рис. 1).

Рис. 1. Найбільш поширені характерні ознаки процесу глобалізації

Джерело: Власна розробка автора.

Різні погляди на процес глобалізації світової соціально-економічної складової викликають постійні суперечки щодо можливих наслідків та

перспектив розвитку, долучаючи до дискусії науковців та міжнародних фахівців із світовим визнанням (рис. 2).

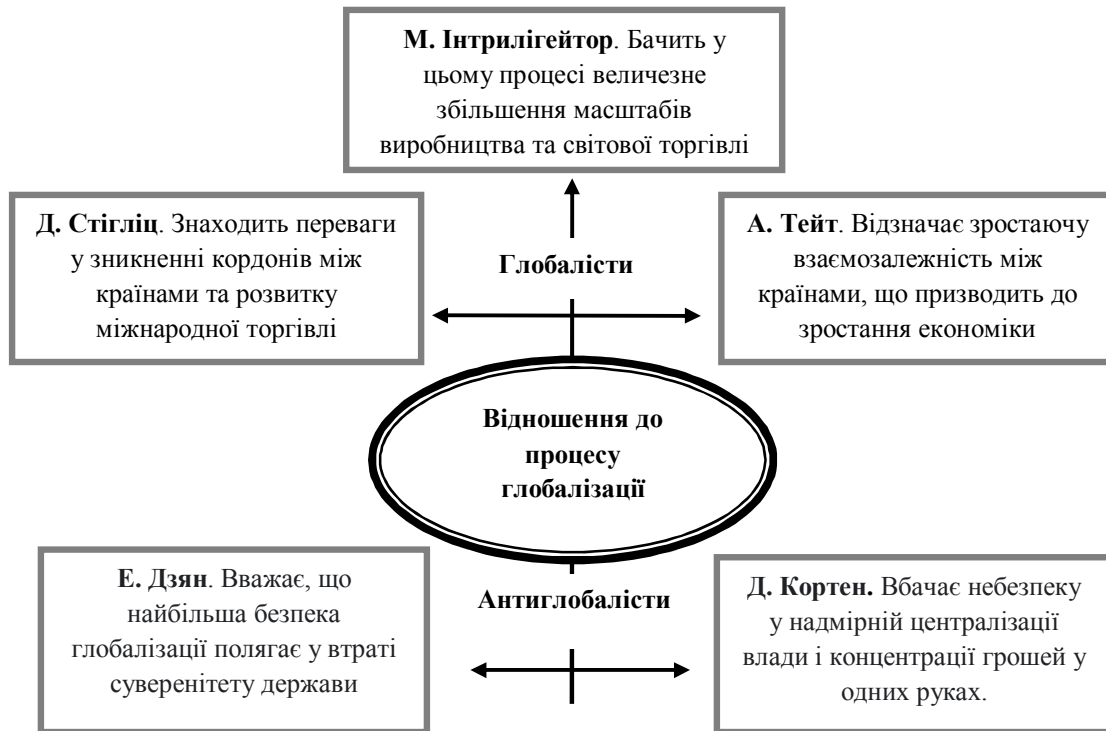

Рис. 2. Загальна схема антагоністів з визначення ролі процесу глобалізації
Джерело: власна розробка автора

Процес глобалізації розгортається переважно на двох рівнях, а саме на макро- та мікро- рівні. Тим не менш основні процеси ініціюються саме на рівні підприємств, які встановлюють виробничі, фінансові, торгові, науково-технічні контакти зі своїми зарубіжними контрагентами, формуючи інтеграційні альянси, об'єднання, транснаціональні корпорації (рис. 3). Процес економічного розвитку, як і процес інтеграції у економічний простір у різних країнах відбувається з різною інтенсивністю.

На підтвердження цієї тези висловилися науковці О. Білорус та В. Власов, стверджуючи, що цей процес представляє собою формування нової реальності, якій передують зникнення національних кордонів, розквіт світових ринків, універсалізація та уніфікація всіх сфер суспільного життя населення планети і, як наслідок, створення світової ринкової економіки [20, с. 18].

Під впливом глобалізаційних процесів, в економічному розвитку будь-якої країни відбувається неперервна трансформація системи її організації з динамічним переходом з одного стану в інший, де особливих змін зазнає функціональне наповнення елементів цієї структури. В процесі цих змін, явища та процеси набувають нових рис, тобто на зміну застарілого та недієвого приходять нове, більш функціональне. В умовах глобалізації процес змін

відбувається більш динамічно та непередбачуване. Таким чином, більшість змін та структурних перетворень, які нині відбуваються в аграрному секторі, так чи інакше, обумовлені зростанням впливу глобалізації.

Критеріями та головними ознаками глобалізації світового простору можна виділити:

- скорочення економічної відстані, тобто умовне наближення регіонів світу один до одного, незалежно від відстані між ними, що дозволяє їх об'єднати в цілісний та єдиний транспортний, фінансовий, інформаційний, виробничий, торговельний, технологічний простір;
- різноманітність економічного розвитку кран призводить до поглиблення поляризації світу та посилення подальшої нерівності, де розвинуті та багаті стають ще багатшими, а бідні – ще біднішими;
- зменшення ідентичності окремих країн, знецінення національних традицій, уніфікація менталітету та свідомості суспільства тощо;
- динамічний та неперервний рух капіталу, трудових ресурсів, природних ресурсів тощо;
- зміна циклічності розвитку економічних систем, що характеризується скороченням часових відрізків між циклами, а це в свою чергу призводить до хаотичності розвитку,

- постійного перерозподілу важелів впливу, тощо.
- поява абсолютно нових форм організації бізнесу, об'єднавши в собі фінансові, виробничі, трудові, інноваційні та інші ресурси;
  - створення інтеграційних об'єднань, переважно економічних, але інколи і політичних, з надбудовами у вигляді функціонально-регулюючих інституцій управління економічними та соціальними процесами;
  - розповсюдження ліберального економічного порядку.

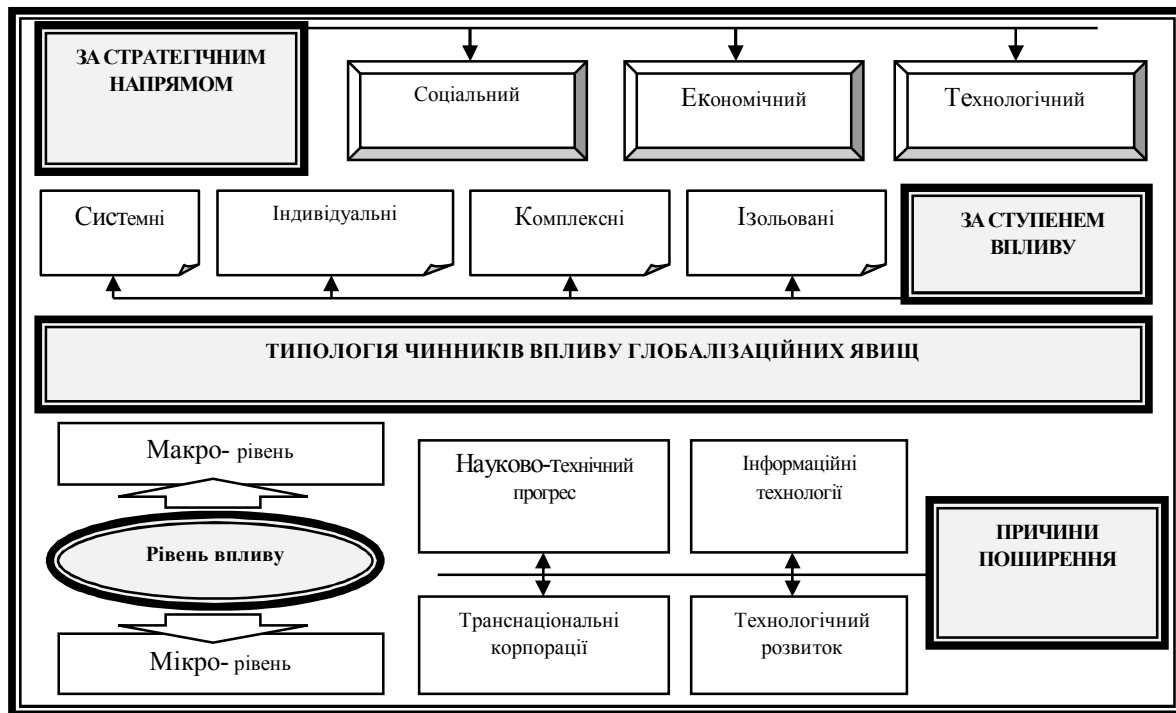

Рис. 3. Типологія впливу основних факторів глобалізації на економіку різних країн
Джерело: Власна розробка автора.

Щодо безпеки глобалізації як явища, то вона полягає у тому, що не всі країни знаходяться в рівних умовах, а отже і дивіденди розподіляються переважно не зовсім справедливо, що і зумовлює суперечливе ставлення до цього явища. Головною причиною нерівності розвитку країн світу є різні потенційні можливості, особливо щодо ресурсного забезпечення.

Основною тенденцією світового тренду є посилення продовольчої кризи, в силу дії низки чинників, таких як зростання кількості населення та катастрофічне виснаження природних ресурсів. І саме за таких умов, Україна може відіграти важливу роль у вирішенні цієї проблеми та посісти провідне місце у світовій ієрархії виробників аграрної продукції. Досягти цього можна, як екстенсивним шляхом розвитку (цей процес має свої обмеження) так і інтенсивним, який передбачає: розвиток інноваційних сучасних технологій, селекційну роботу в галузі рослинництва та тваринництва, запровадження генної інженерії (безпека або небезпека якої не доведена і досі), вдосконалення системи управління як окремого підрозділу, так і галузі загалом тощо.

Щодо переваг глобалізаційних процесів, то можемо відзначити такі, як поширення науково-технічного та технологічного прогресу, безперешкодна передача інформації, що дає значних переваг у освітній та науковій сфері суспільного життя. Крім того, глобалізація стала каталізатором розповсюдження демократичних цінностей та соціального захисту людей різних країн світу. Безпосередньо сам процес глобалізації проходить в певних формах та проявляється у збільшенні обсягів міжнародної торгівлі, диверсифікації її структури, розповсюдженні новітніх технологій, інформації, інвестиційних ресурсів, як прямих так і портфельних, міграції робочої сили, капіталу тощо.

Задля оцінки рівні глобалізації, тобто показника інтеграції країни у світовий простір використовується індекс глобалізації – це комплексний показник, утворений у 2002 році при Швейцарському економічному інституті (KOF Swiss Economic Institute).

Індекс глобалізації включає в себе соціальні, економічні та політичні аспекти, задля визначення процесу, а саме інтеграції національних економік, традицій, культур, технологій тощо. Крім того,

дозволяє виявити стосунки, включаючи рух капіталів, ідей, трудових ресурсів.

У рамках дослідження (рис.4) всі країни оцінюються за 24 показниками, об'єднаними у три

групи, де розрізняють [103]: економічну, соціальну та політичну.

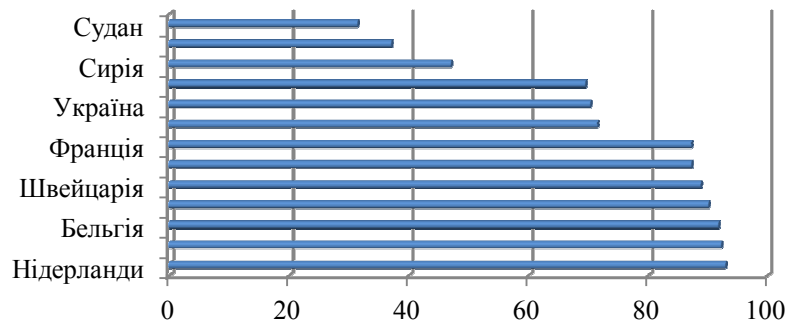
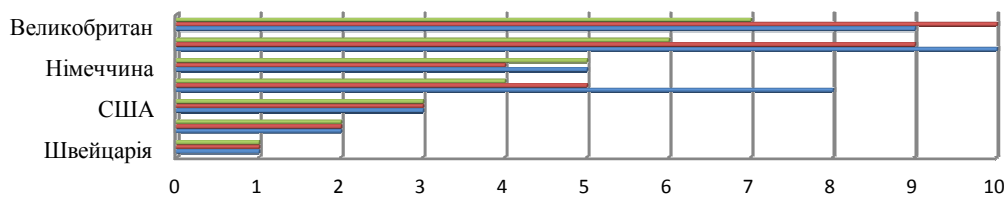

Рис. 4. Рейтинг країн за індексом глобалізації, % 2017 р.

Джерело: складено автором на основі [103].

Не менш важливим показником, який характеризує місце і роль країни у глобальному поділі праці є показник індексу глобальної конкурентоспроможності, який представляє комплексний показник конкурентоспроможності

тої чи іншої країни. Він складається із 113 критеріїв, починаючи від якості освіти та закінчуючи інноваційним потенціалом (рис. 5).

	Швейцарія	Сінгапур	США	Нідерланди	Німеччина	Швеція	Великобританія
■ 2018	1	2	3	4	5	6	7
■ 2017	1	2	3	5	4	9	10
■ 2016	1	2	3	8	5	10	9

Рис. 5. Місце країн лідерів за рейтингом індексу глобальної конкурентоспроможності

Джерело: складено автором на основі [473]

Щодо України, то маємо відзначити очевидний прогрес. Країна посіла в рейтингу глобальної конкурентоспроможності у 2018 році 83 місце поміж інших країн світу, що перевищило попередній показник на 6 пунктів, порівняно з 2017 роком [50].

Вплив глобалізаційних процесів на національну економіку різних країн світу та їх окремі галузі є очевидним, не підлягаючим сумніву, втім його ступінь позитивних чи негативних наслідків може значно коливатися, в залежності від багатьох чинників.

Так, розглядаючи питання впливу глобалізації на аграрний сектор України слід відзначити, що до позитивних моментів цього процесу можна

віднести:

- підвищення конкуренції, як основного елемента рушійної сили розвитку економіки суспільства;
- розповсюдження науково-технічних та технологічних нововведень в процес виробництва, зберігання, переробки та реалізації сільськогосподарської продукції;
- зниження торговельних бар'єрів призводить до практично необмеженої диверсифікації ринків збуту аграрної продукції, що позитивно позначається на рівні доходності аграрних підприємств та відкриває нові можливості їх розширення;
- вільний рух капіталів призводить до

надходження інвестиційних ресурсів у аграрний сектор національної економіки.

Потенціал аграрного сектору України значно перевищує потреби внутрішнього ринку і вихід на зовнішні ринки дає не аби який стимул для подальшого розвитку цієї галузі. З іншого боку, інтегруючись у світовий економічний простір, аграрний сектор стає вразливим щодо зовнішнього середовища.

Нові реалії соціально-економічного розвитку передбачають побудову нових механізмів, спрямованих на вдосконалення системи управління аграрними процесами, підвищення інноваційно-інвестиційної привабливості,

зміцнення конкурентоспроможності вітчизняного виробництва, створення привабливих умов соціального розвитку, оптимізації структури аграрного сектору, з метою формування дієвої структури задоволення власних потреб доступними продуктами харчування та подальше розширення ринків збуту за рахунок збільшення обсягів виробництва, його диверсифікації та підвищення якості.

Загалом, національна продовольча безпека України потребує, в умовах глобалізації, активної участі державних органів у забезпеченні національних інтересів та захисті вітчизняних агровиробників (рис.6).

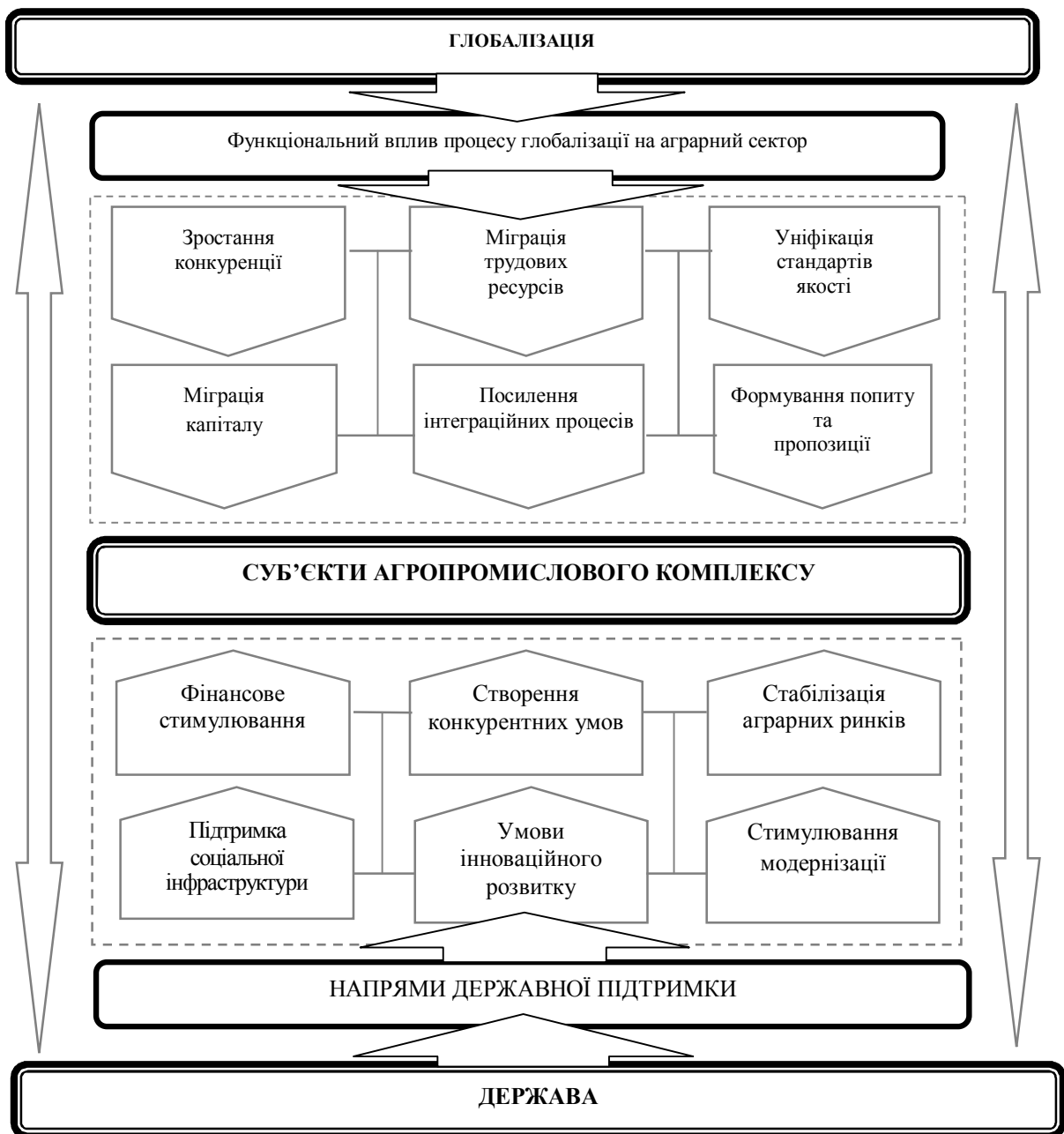

Рис. 6. Концептуальна підтримка державою суб'єктів аграрного сектору в умовах глобалізації
Джерело: власна розробка автора

Крім того, необхідно відзначити, що глобалізація несе в собі і негативні риси, а саме поглиблення нерівномірності соціальних та економічних темпів розвитку окремих країн, несправедливий розподіл благ, отриманих в результаті спільної інтеграційної діяльності та інші негативні моменти, серед яких можна виділити:

- світовий поділ праці викликаний міжнародною глобалізацією змушує до більш глибокої спеціалізації аграрних підприємств, що з одного боку позитивно може позначитися на продуктивності праці, з іншого, може призвести до відмови від виробництва традиційних видів продукції, з меншою рентабельністю, а це загрожує економічній продовольчій безпеці, ставлячи країну в залежність від імпорту;

- в умовах відкритих ринків, країни з недостатньо розвинутими економічними системами не мають можливості на рівних конкурувати з розвинутими країнами, а це призводить до посилення нерівномірності розвитку та до ще більшого збагачення одних і зuboжіння інших;

- в умовах глобалізації спостерігається тенденція до зменшення ролі держави у формуванні власної, незалежної економічної політики;

- глобалізаційні процеси посилюючи світову конкуренцію у аграрному секторі економіки, в залежності від розвитку країн, ще більше закріплюють за окремими країнами статус сировинних, тобто тільки постачальників продукції з подальшою її переробкою в країнах з більш розвинутою економікою, що значно зменшує ефективність та доходність перших;

- потенціал аграрного сектору (природно-кліматичні умови, кількість земельних угідь, рівень підготовки фахівців тощо) дозволяє виробляти достатні обсяги аграрної продукції для задоволення як внутрішніх так і зовнішніх потреб, але тенденції останніх років, а саме зміна клімату, яка безпосередньо розпочинає чинити значний вплив на виробничі процеси, вимагає якнайшвидшого пошуку нових технологій з метою пристосування до нових реалій;

- підвищення попиту на світовому ринку, через глобалізаційні процеси, на продукцію аграрного сектору призводить до не контрольованого антропогенного навантаження на природне середовище, а це в свою чергу до загострення екологічних проблем, які в майбутньому можуть нівелювати конкурентні переваги аграрної галузі;

- вільне переміщення капіталу та трудових ресурсів в умовах глобалізації, не може не позначитися на розвитку аграрного сектору, через можливу відсутність кваліфікованих працівників та спеціалістів в країнах з низькою заробітною платою, а це унеможливує подальший розвиток аграрної сфери;

- посилення конкуренції в аграрному секторі економіки, в результаті глобалізаційних процесів,

без запровадження адекватного державного механізму захисту малого та середнього бізнесу, може призвести до їх втрати, як класу, а це в свою чергу до подальшої, незворотної деградації соціальної сфери села.

Концепція розвитку аграрного сектору, в контексті посилення глобалізаційних та інтеграційних процесів, має передбачати створення таких умов, при яких буде забезпечено продовольча незалежність країни, при оптимальній та продуманій інтеграції у світовий економічний простір. Для цього необхідно визначити, перш за все, пріоритети структурної перебудови аграрного сектору національної економіки, а також розробити комплекс заходів ефективного використання природних ресурсів.

Крім того, досліджуючи суспільний розвиток, можемо констатувати, що глобалізаційні процеси, впливають на міжнародний поділ праці, тобто на спеціалізації окремих країн у виробництві того чи іншого товару. Такий поділ праці розподіляє країни за виробничими напрямками. Так Україна, зайняла нішу з виробництва зернових та технічних культур, де виділяється насамперед: зерно, соняшник, кукурудза та рапс, тобто культури з високою рентабельністю, але з низькою додатковою вартістю і що саме прикрі, небезпечні наслідками виробництва в екологічному сенсі.

З одного боку такий поділ праці є запорукою успішного формування міжнародних торгових відносин та валютних надходжень у бюджет держави, але з іншого, подальша спеціалізація на виробництві цих культур може призвести до виснаження ґрунтів, екологічної катастрофи і крім того, через низьку трудомісткість, до проблем соціального характеру, які будуть викликані безробіттям у сільському господарстві та як наслідок, деградацією соціальної сфери села.

Ще одне питання, яке постало перед аграрним сектором, в процесі впливу глобалізації, є вибір між виробництвом генномодифікованої продукції чи органічної продукції.

Актуальність першої полягає у зростаючому світовому попиті на продовольчу продукцію і саме продукція генетиків може вирішити цю проблему, з іншого боку, тенденції щодо потреб розвинутих країн останніх років зумовлені попитом на безпечну, екологічну та високоякісну сільськогосподарську продукцію.

На сьогоднішній день, Україна займає 20 місце у світі та 11-те в Європі за площею угідь сільськогосподарського призначення, сертифікованих як органічні, щонайменше, 400 органічних сільськогосподарських виробників працює у аграрному секторі. Загалом, темпи зростання органічного сільськогосподарського виробництва в 5,4 рази вищі, ніж у країнах Європи, та майже в 5 разів вищі, ніж у світі. В нашій країні виробництво органічної продукції досить диверсифіковане, де особливо можна виділити виробництво зернових культур, 45,4 % яких вирощуються за органічними технологіями (7-ме місце серед країн-виробників органічних

зернових). Але, як не прикро, практично вся органічна продукція аграрного сектору виробляється на експорт (до 90 %), більш ніж у 40 країн світу, в силу різних причин, не користуючись попитом на вітчизняному ринку продовольства [205].

Варто також відзначити, що процес глобалізації чинить значний вплив на кон'юктурні процеси у структурно-функціональному забезпеченні аграрної сфери України. Так, ще донедавна, традиційні галузі сільськогосподарського виробництва, такі як цукрова галузь, яка базувалася на використанні вітчизняного буряку, зараз під впливом більш економічно вигідного та дешевого імпортного тростинного цукру, практично згорнула свою діяльність.

Крім того, специфіка розвитку економічних відносин, викликаних глобалізаційними процесами, характеризується значним коливанням цін на сировинну продукцію, в тому числі і аграрного сектору. Тому, аби убезпечитися від впливу зовнішніх чинників, необхідно впровадження комплексної структурної перебудови аграрного виробництва у напрямку освоєння продукції з високою додатковою вартістю, через широке застосування горизонтальної, а головне вертикальної інтеграції.

Історичний досвід показує, що країни з низьким рівнем розвитку отримують серйозні проблемами пов'язані з адаптацією в процесі інтеграції в глобальну економічну систему, де основна небезпека їх очікує, в тому, що в умовах зниження регулюючої функції національних держав зменшують їх можливості контролювати вплив зовнішнього середовища.

У свою чергу, переваги від глобалізаційних процесів мають отримати ті галузі, які традиційно формували основний потенціал експорту країни. Наразі Україна має всі можливості зайняти достойну нішу серед ведучих гравців аграрного ринку.

Загалом, необхідно відзначити, що попри сприятливі природні чинники аграрний сектор

України гальмує свій розвиток через обрану стратегію, спрямовану виробництва продукції з низькою додатковою вартістю. Це робить цю галузь вкрай вразливою до впливу зовнішніх чинників, через значні коливання цін, низьку ефективність тощо. Крім того, моно виробництво високорентабельних культур, на яких переважно спеціалізується вітчизняний агробізнес, створює загрозу екологічній безпеці країни, через недотримання системи сівозмін, виснаження ґрунтів тощо. Вектор розвитку аграрного сектору в умовах глобалізації має бути спрямований не на створення будь-якою ціною одномоментного економічного ефекту, а на принципах забезпечення сталого розвитку аграрних підприємств, з урахуванням всіх складових, починаючи із зростання продуктивності праці, залучення інноваційних технологій, вдосконалення земельних відносин, і як наслідок, розвитком соціальної сфери села та його мешканців.

Висновки.

Дослідження фундаментальних парадигм економічних процесів формування розвитку аграрного сектору та його структурно-функціонального наповнення в умовах безпосереднього впливу глобалізаційних чинників дозволило дійти висновку, що в сучасному світі, будь-яка країна, галузь, підприємство знаходиться під постійним впливом глобалізаційних процесів. Аграрний сектор не став виключенням і також змушений рахуватися з новими реаліями. Вплив зовнішнього середовища на макроекономічні процеси національних економік можуть мати як позитивні так і негативні наслідки, в залежності від рівня розвитку економічних систем країн, їх адаптованості до нових викликів, консолідації зусиль державного та приватного сектору тощо. Як наслідок, в умовах глобалізації, у найбільш вигідному становищі знаходяться ті галузі, у яких сформовано потужний механізм конкурентних переваг, який вимагає постійного моніторингу зовнішніх та внутрішніх чинників та негайної реакції на їх зміну.

Abstract

Introduction: At the present stage of development of the agricultural sector of the national economy, the question of the consequences of economic and social globalization for individual countries in general and businesses in particular is extremely relevant. Historically, the main competitive advantages of Ukraine are concentrated mainly in the agricultural sector, but, as practice shows, the mere fact of recognizing this is not enough and therefore, the main task is to focus the further course of reforms to maximize their use.

Purpose of the article: development of conceptual and theoretical-methodological approach to assessing the impact of globalization processes on the development of the agricultural sector of the national economy in the context of globalization.

Methods: To achieve this goal, in the process of research, the methods of systematic, industry, dynamic, index and comparative analysis were used. In addition, such general scientific and special methods and approaches as morphological analysis were used - in generalizing the categorical apparatus of research; structural-functional approach - in the study of theoretical and methodological aspects of ensuring the development of the agricultural sector in the context of globalization, etc.

The result: it is determined that the main trend of the global trend is the intensification of the food crisis, due to a number of factors such as population growth and catastrophic depletion of natural resources, and under such conditions, Ukraine can play an important role in solving this problem. world hierarchy of agricultural

producers. It is proved that globalization processes affect the international division of labor, ie the specialization of individual countries in the production of a product. This division of labor divides countries by production areas. On the one hand, such a division of labor is the key to the successful formation of international trade relations and foreign exchange earnings in the state budget, but on the other hand, further specialization in the production of these crops can lead to soil depletion, environmental catastrophe and, due to low labor intensity, social problems, which will be caused by unemployment in agriculture and, as a consequence, the degradation of the social sphere of the village.

The concept of agricultural sector development in the context of strengthening globalization processes should provide for the creation of such conditions under which the country's food independence will be ensured, with optimal and well-thought-out integration into the world economic space.

Conclusion. New realities of socio-economic development include the construction of new mechanisms and tools aimed at improving the management of agricultural processes, increasing innovation and investment attractiveness, increasing the competitiveness of national production, creating attractive conditions for social development, optimizing the structure to form an effective design to meet their needs. food and further expansion of markets by increasing production, its diversification and quality improvement.

Список літератури:

1. Friedman J. Oligopoly Theory. Cambridge, 1983. 1989 p.
2. Levitt, Theodore. The Globalization of Markets // Harvard Business Review, 61 (May/June), 1983. pp. 92-102.
3. Глобализация мирового хозяйства и национальные интересы России / под ред. В. Колосова. Москва : Экономический факультет МГУ, ТЕИС, 2002. 486 с.
4. Giddens A. The Consequences of Modernity. Stanford, 1990. 412 p.
5. Интригейтор М. Д. Глобализация как источник международных конфликтов и обострения конкуренции. Проблемы теории и практики управления : международный журнал. 1998. №6. URL: http://vasilievaa.narod.ru/6_6_98.htm
6. Тейт А. Глобализация – угроза или новые возможности для Европы? URL: <http://ptpu.ru/IssuesIs/5-98/pu12.htm>
7. Шишков Ю. В. Эволюция мирового сообщества: поляризация или возрастание гомогенности? МэиМО. 1998. № 9. С. 19.
8. Усик І.О. Структурна трансформація моделі розвитку економіки України в умовах глобалізаційних викликів / дис. ... к-та е.н. наук : 08.00.02 / Вінниця. Донецький національний університет імені Василя Стуса. Вінниця. 2019. 297 с.
9. Білорус О., Власов В. Глобалістика – нова синтетична наука. Вісник НАН України. 2010. № 3. С. 17-26.
10. Hill, Charles W. L. International Business: Competing in the Global Marketplace. New York: McGrawHill/Irwin, 2009. 588 p.
11. Индекс глобализации стран мира по версии KOF : гуманитарная энциклопедия. URL: <https://gtmarket.ru/ratings/kof-globalization-index/info>
12. The Global Competitiveness Report 2013–2014. 569 p. URL: <https://www.weforum.org/reports/global-competitiveness-report-2013-2014> (дата звернення: 12.02.2018).
13. Глобальний рейтинг конкурентоспроможності 2018 : як покращити позиції, незважаючи на падіння. URL: <http://case-ukraine.com.ua/news/globalnij-rejting-konkurentospromozhnosti-2018-yak-pokrashhiti-pozitsiyi-nezvazh>.
14. Офіційний сайт Держстату України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

References:

1. Friedman J. Oligopoly Theory. Cambridge, 1983. 1989 p.
2. Levitt, Theodore. The Globalization of Markets // Harvard Business Review, 61 (May/June), 1983. pp. 92-102.
3. Hlobalizatsiia mirovoho khoziaistva i natsionalnye interesy Rossii / pod red. V. Kolosova. Moskva : Ekonomicheskii fakultet MHU, TEYS, 2002. 486 s.
4. Giddens A. The Consequences of Modernity. Stanford, 1990. 412 p.
5. Intrilheitor M. D. Hlobalizatsiia kak istochnik mezhdunarodnykh konfliktov i obostreniia konkurentsii. Problemy teorii i praktiky upravleniia : mezhdunarodnyi zhurnal. 1998. №6. URL: http://vasilievaa.narod.ru/6_6_98.htm

6. Teit A. Hlobalizatsiia – uhroza ili novyie vozmozhnosti dlia Evropy? URL: <http://ptpu.ru/Issues/5-98/ptu12.htm>
7. Shishkov Yu. V. Evoliutsiia mirovoho soobshchestva: poliaryzatsiia ili vozrastanie homohennosti? MeIMO. 1998. № 9. S. 19.
8. Usyk I.O. Strukturna transformatsiia modeli rozvytku ekonomiky Ukrainy v umovakh hlobalizatsiinykh vyklykiv / dys. ... k-ta e.n. nauk : 08.00.02 / Vinnytsia. Donetskyi natsionalnyi universytet imeni Vasyliia Stusa. Vinnytsia. 2019. 297 s.
9. Bilorus O., Vlasov V. Hlobalistyka – nova syntetychna nauka. Visnyk NAN Ukrainy. 2010. № 3. S. 17-26.
10. Hill, Charles W. L. International Business: Competing in the Global Marketplace. New York: McGrawHill/Irwin, 2009. 588 p.
11. Indeks hlobalizatsii stran mira po versii KOF : humanitarnaia entsyklopediia. URL: <https://gtmarket.ru/ratings/kof-globalization-index/info>
12. The Global Competitiveness Report 2013–2014. 569 p. URL: <https://www.weforum.org/reports/global-competitiveness-report-2013-2014> (data zvernennia: 12.02.2018).
13. Hlobalnyi reitynh konkurentospromozhnosti 2018 : yak pokrashchyty pozytsii, nezvazhaiuchy na padinnia. URL: <http://case-ukraine.com.ua/news/globalnij-rejting-konkurentospromozhnosti-2018-yak-pokrashhiti-pozitsiyi-nezvazh>.
14. Ofitsiyni sait Derzhstatu Ukrainy. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

Посилання на статтю:

Радченко О. П. Тенденції та наслідки світових глобалізаційних процесів і структурно-функціональне забезпечення розвитку аграрного сектору / О. П. Радченко // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2019. – № 4 (44). – С. 133-142. – Режим доступу до журн.: <https://economics.opu.ua/files/archive/2019/No4/133.pdf>. DOI: 10.5281/zenodo.3859699.

Reference a Journal Article:

Radchenko O.P. Trends and consequences of global globalization processes and structural-functional support of agricultural security development / O.P. Radchenk// Economics: time realities. Scientific journal. – 2019. – № 4 (44). – P. 133-142. – Retrieved from <https://economics.opu.ua/files/archive/2019/No4/133.pdf>. DOI: 10.5281/zenodo.3859699.

